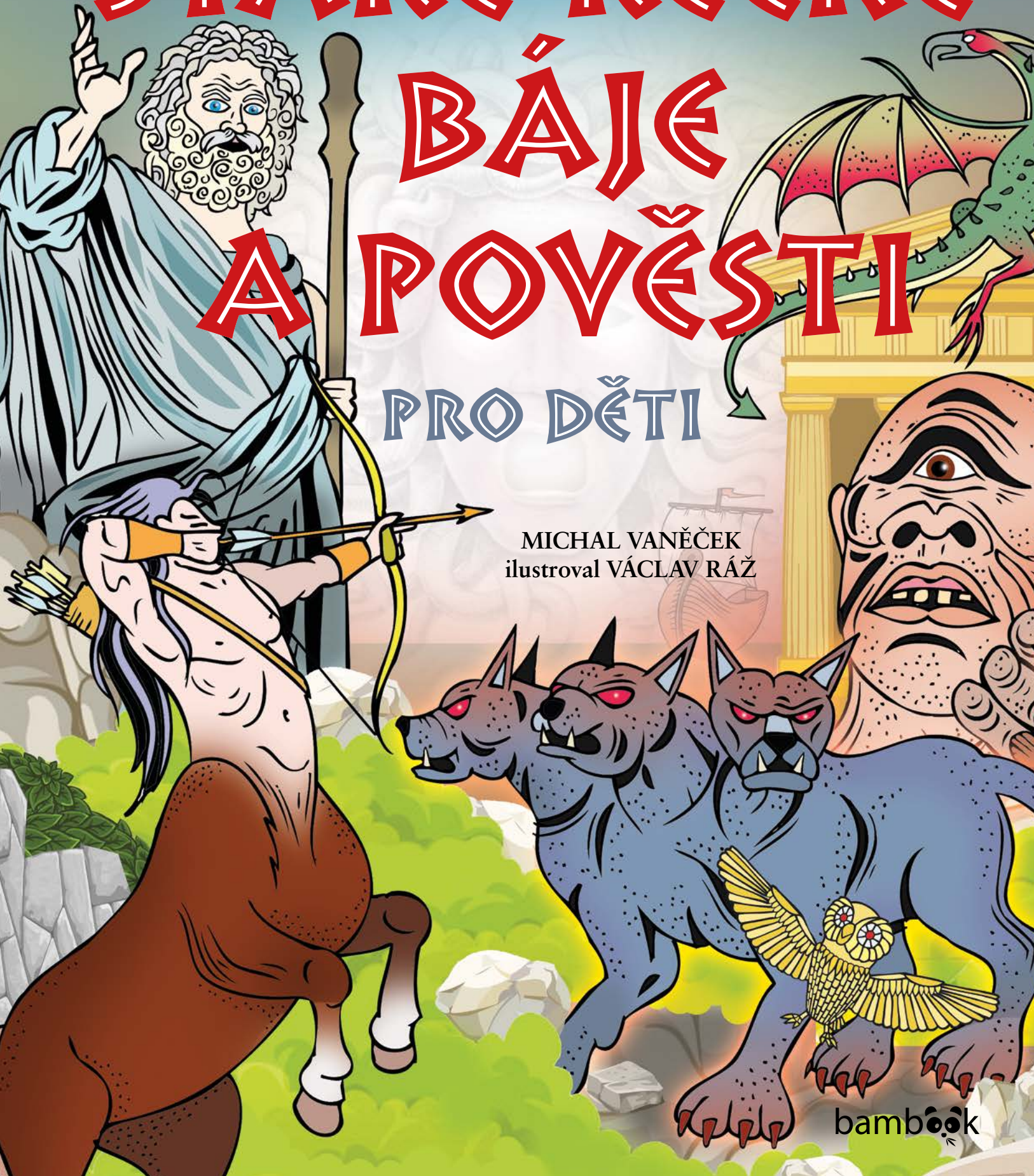

STARÉ ŘECKÉ BÁJE A POVĚŠTI

PRO DĚTI

MICHAL VANĚČEK
ilustroval VÁCLAV RÁŽ

OBSAH

Byli bohové šprýmaři? 5

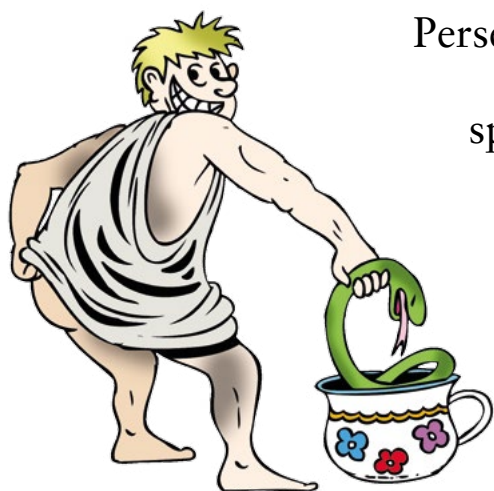
Za nitky lidských
osudů budou tahat 6

Bohové se nudí a na Zemi
se motá nějaký otrapa 9

Prometheus hněte lidi 13
a bohové se baví

Perseus a hlava Medusy 19
aneb splněná věštba

Perseus a Andromeda aneb 26
Androméda nemá nic
společného s medvědem

Hrdina Herakles 32
zabíjí hady v kolébce

Herakles zabije 36
Hydru a sní kraba

Herakles musí 40
vyčistit Augiášův chlév

Herakles jde pro tři zlatá 44
jablka ze zahrad Hesperidek

Kerberos zkrotne po 49
špekáčku a Herakles má hotovo

Daidalos a Ikaros aneb 53
moc nízko i moc
vysoko je špatně

Theseus zabíjí 59
Minotaura a zapomene
na břehu nevěstu

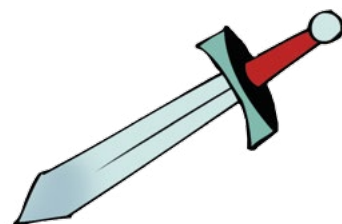
Parta hrdinů se vydává 65
pro zlaté rouno

Iason se namaže 71
a ukradne zlaté rouno

Malý příběh o tom, jak bohové 77
rozehrávají velkou hru s Paridem

Paris si jde pro cizí manželku 82
a zahajuje tak desetiletou válku

Bohové pomáhají Troji 86
a Achilles zabíjí Hektora

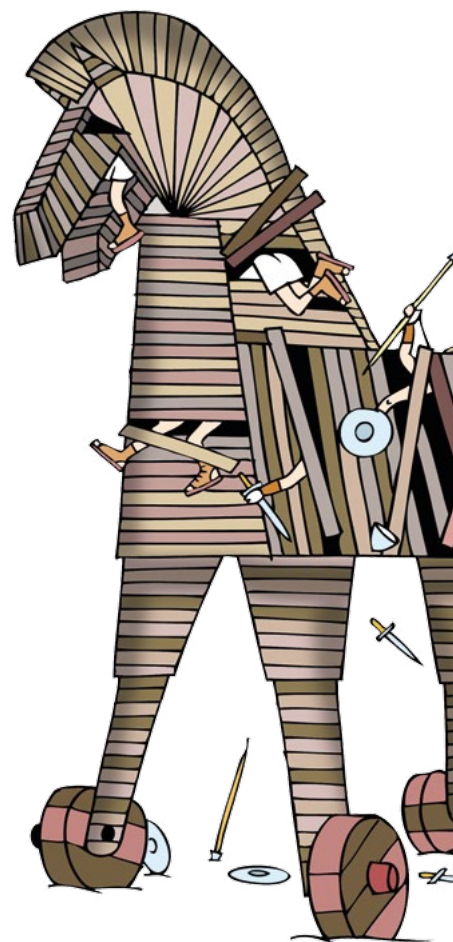
Řekové přinášejí danajský 91
dar a dobývají Troju

Bohové se baví 95
a Odysseus bloudí

Odysseus se vrací domů 101
a nachází sto příživníků

Král Midas chce mít 105
všechno ze zlata
a obdrží oslí uši

Zeus trestá pyšné lidi 110
a Filemona s Baucidou
mění v stromy

BYLI BOHOVÉ ŠPRÝMAŘI?

Ve všech knížkách, které pojednávají o starých řeckých bájích a pověstech, jsou hlavními hrdiny lidští rekové. Bohové se objevují jen jako stručná sdělení, že ten a ten bůh pomohl tomu a tomu hrdinovi, jiný mu zase kladl překážky. Ale zapomíná se na to, že to byli právě bohové, kdo byli hlavními hybateli všech pověstí a bájí, protože to oni tahali za neviditelné nitky lidských osudů. A taky se některá dobrodružství a putování slavných hrdinů skoro nedají vysvětlit jinak, než že bohové byli šprýmaři. V této knížce se poprvé podíváme za bohy na Olymp, abychom se dozvěděli KDO, CO a PROČ! Vydejte se s námi do zákulisí starých řeckých bájí...

ZA NITKY LIDSKÝCH OSUDŮ BUDOU TAHAT

- AFRODITA** – Bohyně lásky a krásy. Umí zařídit, aby se lidi do sebe zamilovali. Využívá k tomu svého syna Erota.
- APOLLON** – Víceúčelový bůh – bývá označován jako bůh světla, jasu, života a věštby. Je šéfem nejznámější věštírny v Delfách. Významně zasáhne do trojské války.
- ARES** – Bůh války. Bohové ho nemají moc rádi, válka je válka. Jeho největší kamarád je Hádes, protože mu Ares dodává padlé bojovníky neboli čerstvé nebožtíky.
- ARTEMIS** – Je dvojčetem boha Apollona. Bývá zobrazována s lukem a šípy, však měla také početná stáda. Jinak je považována za ochránkyni matek.
- DIONÝSOS** – Bůh úrody a plodnosti. Je vyznavačem a propagátorem vína a dobré zábavy. Je ale zodpovědný a lidem ve snu zjevuje léčebné prostředky.
- EROS** – Bůh lásky, syn Afrodity. Střelí po lidech zvláštní šípy, které způsobí, že se dotyčná osoba zamiluje do toho, koho určí bohové.
- HÁDES** – Vládce říše mrtvých. Na rozdíl od ostatních bohů nežije na Olympu, ale v podsvětí. Na Olymp dochází jen na porady.
- HELIOS** – Bůh slunce. Řídí sluneční vůz po obloze.

HÉRA – Manželka nejvyššího boha Dia. Těžko snáší, jaký je její manžel záletník, a tak jeho potomkům strojí nejrůznější úklady. Je ale ochránkyní manželství a rodiny.

HERMES – Velmi obratný bůh. Proto vykonává funkci posla bohů. Když je potřeba něco někam donést nebo něco vyřídit, vyšlou Herma.

ORFEUS – Největší hudebník a pěvec řeckých mýtů. Orfeus proslul svým zpěvem, který okouzloval lidi, uchvacoval a uklidňoval zvěř a ptactvo, tišil přírodu a nastoloval v ní prý klid a mír.

PALLAS ATHÉNA – Bohyně moudrosti a řemesel. Bývá považována také za bohyni války, ale takovou spíše hodnou. Sjednává mír a pomáhá.

POSEIDON – Vládce moří, který ani na poradách na Olympu neodkládá svůj trojzubec. Umí udělat jakoukoliv bouři na moři. Je to stejný záletník jako nejvyšší bůh Zeus.

ZEUS – Nejvyšší bůh na Olympu. Vládne všemu pozemskému bytí. Na poradách se snaží koordinovat dění s ostatními bohy. Je to velký záletník, snaží se totiž vylepšovat genetický kód lidského pokolení, a jeho potomky se to na Zemi tudíž jen hemží. O tom, že je Zeus něčím výjimečný, svědčí i to, že jeho druhý pád je „Dia“, nikoliv Zeuse.

BOHOVÉ SE NUDÍ A NA ZEMI SE MOTÁ NĚJAKÝ OTRAPA

„Zahajuji pravidelnou poradou,“ pravila bohyně Héra, když se bohové usadili za oválným stolem na Olympu.

„Ehm, ehm, ehm,“ odkašlal si Hérin manžel, bůh Zeus, „s tvým laskavým dovolením, ženo má nejdražší, nejvyšší bůh jsem tady na Olympu já. Takže porady vedu, a tedy rovněž zahajuji také já.“

Héra se ušklíbla. „Jako by žena byla menší bohyně než muž. Jednou musíme zavést rovnoprávnost. Ale ať je dnes po tvém.“

Zeus se usmál, spokojen sám se sebou.

„Zahajuji pravidelnou poradou,“ pravil. Třikrát klepl kládkem do stolu a pak pokynul, aby se ostatní ztišili.

„Kdo to tu chrápe?“ zpozorněl a rozhlédl se kolem sebe.

„Dionýsos, jako vždycky,“ pravila uštěpačně Héra.

„Vzbuďte toho opilce,“ zahřměl Zeus. Jeho bratr, Poseidon, který vládl mořím, ochotně šťouchl Dionýsa svým trojzubcem.

„Co je, kam se jde?“ zamžoural rozespalyma očima zmatený Dionýsos a přihnul si vína z poháru.

„Chlape, musíš pořád tolik pít?“ pravil vyčítavě Zeus.

„Co se to tam motá za otrapu?“ zeptal se Zeus.

„Nemusím,“ pokrčil rameny bůh zábavy, „ale provádím předběžný výzkum. Myslím, že pití se jednou bude lidem líbit. Víno je nápoj budoucnosti!“

Zeus letmo zalistoval knihou, která před ním ležela na stole.

„Lidi nemáme, zatím nejsou,“ pravil.

„Ale třeba jednou budou,“ nedal se odbýt Dionýsos.

„To by bylo fajn,“ ozval se bůh podsvětí Hádes. „Vládnu říši mrtvých. K čemu mi to je, když nejsou žádní mrtví?“

„Lidi stvořit nemůžeme, to přece víte,“ řekl Zeus a ukázal prstem do knihy. „Tady se to píše. Prý nám to nepřísluší.“

„Má pravdu, na světě je nuda,“ ozvala se Afrodita, bohyně lásky. „Ani já takhle nemám co dělat.“

Zeus ji odbyl mávnutím ruky.

„Přejdeme k programu dnešní porady,“ pravil rozhodně. „Co máme dnes probírat?“

„Nic, jako vždy,“ rýpla si do něj Héra, „kytky kvetou, brouci lezou, moře šumí...“

Poseidon se blahosklonně usmál.

„Moře šumí po skalínách,“ pokračovala Héra, „ryby si plavou, šneci lezou po lučinách, ale ti všichni si poradí sami. Nás k tomu nepotřebují.“

Zeus se podrbal na hlavě a rozhlédl se dolů, po matičce Zemi.

Héra měla pravdu. Všechno šlapalo jako hodinky.

Náhle se Zeus zarazil a ukázal prstem na Zemi.

„Co se to tam motá za otrapu?“ zeptal se a pohlédl na ostatní.

Překvapivě nejrychlejší úsudek projevil Dionýsos.

„To je přece Prometheus, syn Gaie a Urana, syn boží.“

„Aha, syn boží,“ zopakoval mechanicky Zeus.

„Byli to bohové druhé kategorie,“ vysvětloval Dionýsos, „proto nesedí tady s námi na Olympu.“

„Syn boží se zjevně nudí,“ pravil po chvíli pozorování Zeus.

Pak se zamyslel.

„Bloumá tam bez cíle, skočte pro něj někdo, aspoň budeme mít nějaké rozptýlení.“

„Já pro něj zajdu,“ nabídl se Ares, „jako bůh války stejně nemám co na práci.“

PROMETHEUS HNĚTE LIDI A BOHOVÉ SE BAVÍ

Když Ares dorazil s Prometheem na Olymp, bylo už skoro poledne.

„Vítej mezi námi, milý Promethee,“ vítal jej Zeus.

„Dobrý den přeji, Zeusi,“ odpověděl Prometheus.

„Die, prosím, pátý pád od Zeus je Die,“ pravil nevrle Zeus. Pokaždé ho rozčililo, když ho někdo neuměl skloňovat.

„Dobrý den, Die,“ pravil omluvně Prometheus.

„Jak se máš, co děláš celé dny?“ zajímal se Zeus.

Prometheus pokrčil rameny.

„Celkem nic, na Zemi je dost nuda.“

Chvíli mlčeli. Bylo vidět, že Prometheus převaluje v hlavě nějakou myšlenku.

„Nemohl bych si uplácat z hlíny lidi, prosím? Byla by s nimi legrace.“

„To by teda byla,“ zachechtal se Dionýsos, „já bych je naučil pít.“

„Pche, to je jediné, co umíš,“ ohrnula ret Afrodita a otočila se na svého syna Erosa. „To my bychom dokázali tady s klukem vymyslet taky pěkné taškařice, vid’?“

Eros se líbezně usmál a pohladil svůj luk a šípy.

Kolem olympského stolu to zašumělo a všichni pokyvovali hlavami, jako že lidé jsou dobrý nápad.

Zeus přemýšlel. S lidmi budou jenom starosti, říkal si v duchu. Ale možná to bude lepší než pořád jen vést nudné porady na Olympu.

„Kdyby byli lidi, měl by v nás kdo věřit,“ pravila Héra. „Když v nás nemá kdo věřit, nejsme potřeba.“

To s konečnou platností rozhodlo.

„Dobrá,“ řekl Zeus váhavě, „uplácej si tedy lidi. Ale to ti povídám, musí v nás věřit a dávat nám oběti.“

„Jasně,“ přikývl ledabyly Prometheus. Upaloval dolů z Olympu a těšil se, jak se bude matlat v hlíně.

„Už se nemůžu lidí dočkat,“ pravil zasněně Dionýsos.

„Víno a zábava je jedna věc,“ pravil káravě Zeus a zalistoval v knize, „ale hlavně, až budou na Zemi lidé, budeme muset řídit boj dobra s kozlem!“

„Cože?“ zarazila se jeho manželka Héra.

Zeus si posunul na nose brýle a zahleděl se pozorněji do knihy.

„Pardon, boj dobra se zlem.“

„Budeme tahat za nitky a spřádát jejich osudy, pomáhat jim budeme,“ pravila nadšeně bohyně Athéna.

„A taky jim budeme škodit,“ dodal Hádes.

„Povedeme jejich války, budeme rozhodovat, kdo vyhraje, kdo koho propíchne,“ zaburácel Ares.

Začali se překřikovat jeden přes druhého, kdo bude pomáhat, kdo škodit a kdo bude tahat za jaké nitky. Až je musel Zeus utiшит.

Dionýsos přivalil soudek vína a na Olympu až do noci oslavovali, jaká bude s lidmi na Zemi legrace.

Jak se na Olympu rozhodlo, tak se taky stalo. Prometheus hnětl z hlíny jednoho člověka za druhým, až jich za nějakou dobu byla plná Země. Učil lidi všechno možné – pěstovat rostliny, chovat zvířata, péct maso na ohni, vyrábět víno a vůbec všechny užitečné věci. Jenom v tom zápalu práce nějak pozapomněl na slib daný na Olympu nejvyššímu vládci. Lidi v bohy nevěřili a nenosili jim žádné oběti.

A tak se jednoho dne Zeus dopálil a zavolal si Promethea na Olymp.

„Tak podívej se, chlapče,“ pravil Zeus vyčítavě, „tady to vypadá na pořádné kárné řízení. Takhle se svět řídit nedá. Kde jsou oběti?“

Prometheus pokrčil rameny.

„Omlouvám se, zapomněl jsem na to,“ pravil stydlivě.

„Hned to napravím, připravím několik obětí na výběr. Sami si můžete zvolit, co mají lidé obětovat.“

Zeus přikývl. „Dobrá, připrav dvě možnosti a my si vybereme.“

Prometheus byl mazaný. Tedy, spíše si myslel, že je mazaný. Dia hravě přelstím, říkal si, když klopýtal po svazích Olympu.

Nachystal dvě hromady. Na jednu dal kosti a zakryl je vrstvou tuku. Na druhé hromadu dal vybrané maso a to přikryl kůží.

Zeus si určitě vybere tučnou, vonící hromadu, říkal si.

„Proboha, to je mamlas,“ lomil rukama Zeus, „on si myslí, že mne, vševidoucího, všeslyšícího a vůbec všenejvyššího boha přelstí?“

Z Olympu to zaburácelo, až se Země zatřásla.

„Dobře sis to vymyslel, Promethee. Nechť tedy lidé obětují kosti a tuk. Ale za to, že jsi mne chtěl podvést, jim seberu oheň!“

A Zeus nařídil Heliovi, který jezdil po obloze se slunečním vozem, aby na chvíli zajel do garáže. A spustil na Zemi strašný liják, který uhasil veškerý oheň.

„Za trest budeš přikován na skálu na Kavkazu.
A orel ti bude klovat játra!“ rozhodl v rozčilení Zeus.

Lidé začali reptat a chodili za Prometheem.

„Promethee,“ lamentovali, „takhle to přece nejde. Když sis nás uplácal, tak se o nás musíš starat!“

Ach jo, říkal si v duchu Prometheus, že jsem si neuplácal radši šneky nebo vůbec něco méně problémového.

A kudy chodil, tudy přemýšlel, jak tu zapeklitou situaci vyřešit. Musím lidem opět donést oheň, mudroval. Ale kde ho vzít? Oheň je jenom na Olympu.

No ano, na Olympu! Prometheus zajásal. Teď jen vymyslet, jak se k ohni dostat.

Jednoho dne konečně dostal nápad. Dionýsos tu a tam chodil na Zem popovídat si s lidmi, ale taky ochutnával dobré víno a nosil jej na Olymp. Jednou se Prometheus dozvěděl, že Dionýsos si odvalil na Olymp pořádný soudek. Prý na oslavu stvoření žížal nebo něco podobného. Dionýsos si důvod vždycky našel. Teď přišla moje chvíle, zaradoval se Prometheus. Počkal pod Olympem, až byli bohové znaveni lahodným mokem a usnuli jako špalky. Vyplížil se na Olymp a v duté holi odnesl žhavé uhlíky z božího ohniště.

Na Zemi opět zaplály ohně a vůně pečeného masa se donesla až na horu Olymp.

„Tak teď už toho mám dost,“ zaburácel Zeus a znovu si předvolal Promethea.

„Za trest budeš přikován na skálu na Kavkazu. A orel ti bude klovat játra!“ rozhodl v rozčilení Zeus.

„To bude dost rychlý trest, spíš poprava,“ namítla jeho manželka Héra.

„Tak mu budou játra každý den dorůstat a basta,“ popopravil boží trest Zeus.

Proti rozhodnutí nejvyššího boha nebylo a není odvolání. Prometheus byl přikován na kavkazskou skálu a orel k němu denně létal na snídani. Prometheus trpěl

za své přičiny. Netušil, že jednoho dne jej osvobodí jiný slavný řecký hrdina. Ale na toho si my i Prometheus musíme ještě chvílku počkat.

PERSEUS A HLAVA MEDUSY ANEB SPLNĚNÁ VĚŠTBA

Král Akrisios byl pověřivý a chodil často k věstkyni, aby mu předpověděla, jaký ho čeká osud. A milá věstkyně, snad že už nevěděla, co má tomu důvěřivci pořád vykládat, mu jednou předpověděla, že krále zabije jeho vlastní vnuk. Král tomu uvěřil a zachmuřil se. S tím se něco musí udělat! Měl krásnou dceru, Danaé se jmenovala ta lepá děva. Král chtěl mít jistotu, že něco takového, jako je vnuk, se nikdy nenarodí. Nechal proto svou krásnou dceru uvěznit v podzemní kobce, kam za ní nemohlo ani světlo, natožpak jakýkoliv muž.

Zeus ty události pozoroval z Olympu a nudil se. Takových krásných žen pobíhá po Zemi, mudroval. Možná by nebylo od věci vyrazit na Zemi na nějakou soukromou návštěvu. S vniknutím do podzemní kobky si hlavu příliš nelámal. Byl přece bůh a mohl ledacos. Proměnil se ve zlatý déšť a Danaé v její kobce navštívil. Pro královu dceru byla jakákoliv návštěva, tím spíše návštěva nejvyššího z bohů, vítaným rozptýlením. Její otec se pak nestačil divit, jak je to možné, že jeho dcera otěhotněla. Podezíral nejprve svoje strážce, ale pak nad tím mávl rukou. Ať je to, jak je to, dcera musí zmizet. Když se Danaé narodil jeho vnuk, dal je oba zavřít do truhlice a truhlu hodit do moře. Srdce mu to trhlo, ale strach z vnuka byl silnější.

Truhla se pohupovala na vlnách, až ji moře vyvrhlo u ostrova, kde panoval král Polydektés.

Král byl mile překvapen, když mu pobřežní stráž přivedla krásnou dívku s malým děckem v náručí.

„To by mohla být zajímavá zápletka,“ pravila bohyně Afro-
dita, pozorujíc události z Olympu. „Synku,“ zavolala na
svého syna Erota, „prosím jeden šíp, ať se nám král zamiluje.“

A Eros vystřelil jeden zamilovaný šíp směrem k Polydek-
tovi. Boží vůle je boží vůle, král se do krásné Danaé zamiloval.
Nejdříve byl trochu podezíravý, protože nechápal, kde se tak
zčistajasna vzala na moři truhlice s matkou a dítětem, ale
Erotův šíp vykonal svoji povinnost.

Ale Danaé se král nějak nelíbil a soustavně odmítala stát se jeho manželkou.
Nicméně staral se o ni i jejího syna a nepřestával doufat, že jednoho dne srdce
Danaé zlomí. Jenže její syn, Perseus ho pojmenovala, rostl a sílil. Stál na straně
matky a bránil ji před nevybíravými návrhy krále Polydekta. A navíc se chlubil,
že je Diovým synem. To sice vyvolávalo v králi respekt, ale o to víc přemýšlel, jak
se toho nafoukance zbavit.

Jednoho dne dostal nápad.

„Nevěřím ti, že jsi Diovým synem,“ řekl Perseovi.

Perseus jen pokrčil rameny: „To na věci nic nemění.“

Král se dopálil.

„Tak mi to dokaž,“ pravil rozčileně. „Dokázal bys vykonat něco, čeho by se
smrtný člověk neodvážil?“

„Jasně,“ pravil bezstarostně mladík, „přinesu ti třeba hlavu samotné Medusy.“

Plácl to jen tak nazdařbůh. Medusa byla bájná ohyzdná potvora a říkalo se,
že kdo pohlédne do její tváře, ten v okamžiku zkamení.

„Výborně,“ rozzářila se Polydektova tvář, „tak šup, vezmi si něco na cestu
k jídlu a přivez mi tu její hlavu.“

Perseus se zarazil. Považoval to celé za žert. Neměl ani nejmenší chuť podstou-
pit nejasné dobrodružství, a už vůbec netušil, kde má Medusu hledat. Ale hrdost
božího syna je hrdost božího syna. Jen si povzdychl, rozloučil se s matkou a vydal
se na cestu.

